

Український центр
вивчення історії Голокосту

Інститут політичних і етнонаціональних
досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України

НАУКОВИЙ ЧАСОПИС

ГОЛОКОСТ І СУЧАСНІСТЬ

СТУДІЇ В УКРАЇНІ І СВІТІ

Міжнародна редакційна рада

к.і.н. Ілля Альтман (Москва, Росія)
д-р Карел Беркгоф (Амстердам, Нідерланди)
д-р Антон Вейс-Вендт (Осло, Норвегія)
д-р Дітер Поль (Берлін, Німеччина)
д-р Олександр Прусін (Сокоро, США)

Редакційна колегія

д.п.н. Олена Іванова (Харків, Україна)
Віталій Нахманович (Київ, Україна)
к.і.н. Жанна Ковба (Київ, Україна)
к.і.н. Анатолій Подольський (Київ, Україна)
Михайло Тяглий, *відповідальний редактор* (Київ, Україна)

ЗАСНОВАНИЙ У СІЧНІ 2004 р.

ВИДАЄТЬСЯ ДВІЧІ НА РІК

СВІДОЦТВО ПРО ДЕРЖАВНУ РЕЄСТРАЦІЮ
СЕРІЯ КВ № 8294 ВИДАНО 08.01.2004 р.

ISSN 1998-3883

Затверджено до
друку Вченою радою
Інституту політичних
і етнонаціональних
досліджень ім. І.Ф. Кураса
НАН України (протокол № 2
від 25 березня 2008 р.)

Підготовка та видання
часопису здійснено
за підтримки
Програми Matra KAP
(Посольство
Королівства Нідерландів)

1 (3)
2008

Точка зору авторів не завжди
співпадає з поглядом
редакції

Передрук матеріалів
можливий за умови
отримання письмового
дозволу від редакції

© Український центр
вивчення історії
Голокосту, 2008

Ukrainian Center
for Holocaust Studies

I. Kuras Institute of Political and
Ethnic Studies of the NAS of Ukraine

SCHOLARLY JOURNAL

HOLOCAUST AND MODERNITY

STUDIES IN UKRAINE AND THE WORLD

International Advisory Board

Dr. Ilya Altman (Moscow, Russia)
Dr. Karel Berkhoff (Amsterdam, Netherlands)
Dr. Dieter Pohl (Berlin, Germany)
Dr. Alexander Prusin (Socorro, New Mexico, USA)
Dr. Anton Weiss-Wendt (Oslo, Norway)

Editorial Board

Dr. Olena Ivanova (Kharkiv, Ukraine)
Vitaly Nakhmanovich (Kyiv, Ukraine)
Dr. Zhanna Kovba (Kyiv, Ukraine)
Dr. Anatoly Podolsky (Kyiv, Ukraine)
Mikhail Tyaglyy, *executive editor* (Kyiv, Ukraine)

ESTABLISHED IN JANUARY, 2004

JOURNAL IS PUBLISHED TWO TIMES A YEAR

ISSN 1998-3883

Edition and publication
of the journal is supported
by Matra KAP Program
(Embassy of the Kingdom
of the Netherlands)

1 (3)
2008

The opinions of the authors
do not necessarily reflect
those of the Editorial board

Reproduction of the articles
is possible upon receipt
of the written permission
of the Editorial board

© Ukrainian Center
for Holocaust Studies,
2008

ЗМІСТ / CONTENTS

ВІД РЕДАКЦІЇ FROM THE EDITORS	5	
ДОСЛІДЖЕННЯ ARTICLES	7	Йоган Дитч Поборюючи «Нюрнберзьку історіографію» Голодомору Johan Dietsch Struggling with the «Nuremberg Historiography» of the Holodomor
	27	Диана Думитру В лабиринте політизації: преподавание Холокоста в школах Республіки Молдова Diana Dumitru In the Maze of Politicization: Holocaust Studies in Moldova's Public Schools
	39	Александр Круглов О количестве евреев, уничтоженных эйнзатцгруппами в 1941–1943 гг. Aleksandr Kruglov The number of Jews exterminated by the <i>Einsatzgruppen</i> in 1941–1943
	65	Владимир Солонарь Этническая чистка или борьба с преступностью? Депортация румынских цыган в Транснистрию в 1942 г. Vladimir Solonari Ethnic Cleansing or Crime Prevention?: Deportation of Romanian Roma to Transnistria in 1942
НОТАТКИ І РОЗДУМИ RESEARCH NOTE	88	Станіслав Кульчицький Голодомор в Україні й український Голокост Stanislav Kulchytskyi The Holodomor in Ukraine and the Ukrainian Holocaust
ДОКУМЕНТАЛЬНІ ДЖЕРЕЛА DOCUMENTAL SOURCES	99	Марк Дербаремдикер Холокост и Дин-тойре со Всевышним (<i>Публикация Екатерины Малаховой</i>) Mark Derbaremdiker Holocaust and Din Torah with the Most High (<i>Published by Ekaterina Malakhova</i>)
	116	Леонид Котляр Моя солдатская судьба. Часть 3 (<i>Публикация Романа Ленчовского</i>) Leonid Kotliar My Soldier's Fate. Part 3 (<i>Published by Roman Lenchovsky</i>)
РЕЦЕНЗІЇ BOOK REVIEWS	141	Микола Андрійчук Спогади як юридичний документ <i>Левін К. Мандрівка крізь ілюзії / Пер. з англ. – Львів: Свічадо, 2007. – 478 с.</i>
	146	Максим Гон «Чужий» в «обіймах» націоналізму й етнічного насильства <i>Prusin A.V. Nationalizing a Borderland. War, Ethnicity, and Anti-Jewish Violence in East Galicia, 1914–1920. – Tuscaloosa: The University of Alabama Press, 2005. – XIII, 181 p.</i>

- 152 **Наум Резніченко**
«Над цим місцем завжди стоятиме туман»
Ойербак Р. На полях Треблінки (репортаж) / Пер. з їдиш
І. Гусєва. – Київ: Український центр вивчення історії Голо-
косту: Сфера, 2007. – 80 с.
- 159 **Анатолій Подольський**
Від забуття до катарсису
Мадієвський С. Другие немцы. Сопротивление спа-
сателей в Третьем рейхе. – М.: Дом еврейской книги,
2006. – 112 с.
- 164 **Владимир Солонарь**
Суґацька Н.В. Геноцид проти єврейського населення
Півдня України в роки німецько-румунської окупації
(1941–1944 рр.). Дис. на здоб. наук. ступ. канд. істор.
наук. – Миколаїв: Миколаївський державний універ-
ситет, 2006. – 189 с.
- 170 **Венді Лауер**
Зауваження до рецензії
Дерейко І. Lower W. Nazi Empire-Building and the
Holocaust in Ukraine. – Chapel Hill: University of North
Carolina Press, 2005. – Рр. XVIII, 307 // *Голокост і сучас-
ність.* – 2007. – № 1 (2). – С. 126-130.

ХРОНІКА
EVENTS

- 171 **Тетяна Величко, Тетяна Пастушенко**
Друга польова школа з усної історії
«Голокост очима неєвреїв»
- 174 **Анатолій Подольський**
Міжнародний круглий стіл «Правий екстремізм та проти-
дія йому: досвід Німеччини, України та сусідніх держав»
- 178 **Михаїл Тягльїй**
Международная конференция «Холокост в Украине:
новые источники и исследования»
- 181 **Олег Суровцев**
Міжнародна конференція «Доля євреїв Буковини
і Трансністрії, 1940–1944»
- 185 **Анатолій Подольський**
Міжнародна наукова конференція «Голокост: питання
пам'яті та сумління»

БІБЛІОГРАФІЯ
BIBLIOGRAPHY

- 187 Анотовані видання Українського центру вивчення історії
Голокосту
Annotated publications of the Ukrainian Center for Holocaust Studies
- 189 Вибрані останні видання з тематики історії Голокосту
та геноцидів
Selected recent publications in Holocaust and Genocide Studies

SUMMARIES

191

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ
INFORMATION ABOUT CONTRIBUTORS

195

АВТОРАМ
FOR CONTRIBUTORS

198

ОГОЛОШЕННЯ
ANNOUNCEMENTS

201